

много тѣхната пропаганда, водена съ голѣма похватност. По стѣгди и сборища, въ килии и затѣнени долища, голитѣ и боси поданици на великитѣ царе, забравени отъ бога и прѣзрѣни отъ силнитѣ мира сего, се стичаха и поглѣщаха всѣка дума, всѣка рѣчь богомилска, която докосваше тѣхното изгризено тѣло и поранена душа. Ние не знаемъ, наистина, до какви политически послѣдици би довела една богомилска държава ако бѣ осъществена; но би могло съ положителност да се каже, че злинитѣ отъ нея не биха били по-голѣми отъ оние, които създаде българската феодална държава за цѣлия народъ. Както и да е, богомилитѣ не можаха да се наложатъ като силна партия съ силна властъ, и при все това, тѣхното влияние върху съзнанието на народа и върху спазване реда въ страната, бѣше извънредно голѣмо. То стигна до тамъ, щото най-сетнѣ двѣтѣ власти въ България — черна и бѣла, които никога не бѣха страдали отъ разномислие, подложиха новитѣ размирници на едно организирано прѣслѣждане. Паметни сж въ българската история вартоломеевскитѣ ноци отъ врѣмето на Борила. Самъ патриархътъ Евтимий бѣше напустналъ своитѣ свѣтли чертози, тръгналъ бѣ изъ околноститѣ на прѣстолния градъ, и сѣеше лава отъ клѣтви противъ лъжеучителитѣ. „Гласътъ му противъ богомилитѣ, тѣзи изчадия на ада, ехтѣше като иерихонска трѣба“ — се казва на едно мѣсто въ Житието Евтимиево. Отъ послѣдния слуга на царя до най-свѣтлия служител на бога — всички проповѣдваха война и убийство надъ богомилитѣ, надъ народа. Но да се изтрѣбеха богомилитѣ въ България по това врѣме, бѣше равнозначно да се опустоши цѣлата страна. Така и стана. Неспособни да загледнатъ по-друго-яче на създаването отъ тѣхъ „зло“, което искаха да изкоренятъ, господствуващитѣ сатрапи съ своитѣ притѣснения още повече поощряваха това зло, което обхвана цѣлия народъ.